

> Retouradres

Bestuurskern

DG Luchtvaart en maritieme
zaken

Contactpersoon

Wob-loket@minienw.nl

Datum

14 december 2021

Kenmerk

IENW/BSK-2021/310290

Datum 14 december 2021
Betreft Besluit op uw Wob-verzoek d.d. 1 december 2020
inzake de onderhandelingen KLM-Steunmaatregelen

Geachte

Bij brief van 1 december 2020 heeft u bij mijn ministerie een verzoek ingediend als bedoeld in artikel 3, eerste lid, van de Wet openbaarheid van bestuur (hierna: Wob). U verzoekt om informatie inzake de onderhandelingen steunmaatregelen KLM en meer in het bijzonder de totstandkoming van de bepalingen hierin ter zake (verplichte aanpassing van) de arbeidsvoorwaarden bij KLM.

Uw verzoek betreft de periode 17 juli 2020 tot en met 1 december 2020. U heeft een soortgelijk Wob-verzoek ingediend bij de ministeries van Financiën, Algemene Zaken en Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Verloop van de procedure

De ontvangst van uw verzoek is per e-mail van 2 december 2020 bevestigd. De beslistermijn is per e-mail van 29 december 2020 met vier weken verdaagd. Bij brief van 28 januari 2021 heeft u mijn ministerie een ingebrekestelling gezonden aangezien niet binnen de gestelde wettelijke termijn is beslist op uw verzoek. Op 22 maart 2021 heeft u een beroep wegens niet tijdig beslissen ingediend bij de rechtbank. Op 16 juni 2021 heeft de rechtbank mijn ministerie opgedragen binnen twee weken na dagtekening van de uitspraak, te beslissen op uw verzoek.

Wettelijk kader

Uw verzoek valt onder de reikwijdte van de Wob. Voor de relevante Wob-artikelen verwijs ik u naar bijlage 1 van dit besluit.

Inventarisatie documenten

Op basis van uw verzoek zijn 10 documenten afkomstig van mijn ministerie aangetroffen. Deze documenten zijn opgenomen in een inventarislijst. U treft de inventarislijst aan als bijlage 2 bij dit besluit. Daarnaast zijn er documenten aangetroffen ten aanzien waarvan het ministerie van Financiën een besluit zal nemen in het kader van uw Wob-verzoek. Dat betreffen documenten die van hen afkomstig zijn, documenten die gezamenlijk zijn opgesteld met mijn ministerie en documenten waarbij derde-belanghebbenden zijn betrokken.

Besluit

Ik heb besloten uw verzoek gedeeltelijk te honoreren en daarbij een aantal documenten deels openbaar te maken. Voor de motivering verwijs ik u naar het onderdeel 'Overwegingen' in dit besluit. De inventarislijst maakt integraal onderdeel uit van dit besluit. Voor de toegepaste uitzonderingsgronden per document verwijs ik u naar de inventarislijst. Voor wat betreft de documenten ten aanzien waarvan de minister van Financiën zal besluiten over het al dan niet gedeeltelijk openbaar maken ervan, verwijs ik u naar het te nemen besluit van de minister van Financiën.

Buiten reikwijdte verzoek

Een aantal documenten bevat passages die over andere onderwerpen gaan dan het onderwerp van uw verzoek. Deze passages vallen inhoudelijk niet binnen de reikwijdte van uw verzoek. Om die reden heb ik de passages onleesbaar gemaakt onder van vermelding van 'buiten reikwijdte verzoek'. Dit is eveneens op de inventarislijst weergegeven.

Overwegingen

Bedrijfs- en fabricagegegevens

Openbaarmaking van informatie blijft op grond van artikel 10, eerste lid aanhef en onder c, van de Wob, achterwege voor zover het bedrijfs- en fabricagegegevens betreft die vertrouwelijk aan de overheid zijn meegedeeld. Onder bedrijfs- en fabricagegegevens worden verstaan: al die gegevens waaruit wetenswaardigheden kunnen worden afgeleid over de technische of financiële bedrijfsvoering, het productieproces, de afzet van producten of de kring van afnemers of leveranciers.

In een van de documenten staan passages waarin dergelijke bedrijfs- of fabricagegegevens zijn weergegeven. Het betreft onder andere informatie over de financiële bedrijfsvoering van KLM, waaronder de liquiditeit op korte termijn en een prognose daarvan op de lange termijn. Deze informatie is aan mij vertrouwelijk overhandigd in het kader van het realiseren van de steunmaatregelen aan KLM. Uit deze informatie kan worden afgeleid wat de huidige en de te verwachten financiële positie van KLM is en op welke wijze KLM dit beoogt te beïnvloeden. Openbaarmaking van deze informatie zou schadelijk kunnen zijn voor KLM. Delen van deze informatie zijn concurrentiegevoelig en maak ik derhalve niet openbaar.

De eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer

Op grond van artikel 10, tweede lid, aanhef en onder e, van de Wob blijft verstrekking van informatie achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen het belang dat de persoonlijke levenssfeer wordt geëerbiedigd. In een aantal documenten staan persoonsgegevens. Dit zijn gegevens die herleidbaar zijn tot een persoon, zoals namen, e-mailadressen, functieaanduidingen en rechtstreekse telefoonnummers. Deze gegevens maak ik niet openbaar.

Ik ben van oordeel dat de privacy van betrokkenen ten aanzien van persoonsgegevens prevaleert boven het belang van openbaarmaking. Uit de documenten heb ik ook handtekeningen verwijderd. Dit heb ik mede gedaan met het oog op het voorkomen van identiteitsfraude. De genoemde persoonsgegevens heb ik onleesbaar gemaakt onder vermelding van 10.2.e.

Het voorkomen van onevenredige bevoordeling of benadeling

Op grond van artikel 10, tweede lid, aanhef en onder g, van de Wob blijft verstrekking van informatie achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen het belang van het voorkomen van onevenredige bevoordeling of benadeling van bij de aangelegenheid betrokken natuurlijke personen of rechtspersonen dan wel van derden. In bepaalde documenten staan passages die betrekking hebben op het voorgaande. Het betreft informatie aangaande het proces en voorwaarden ter zake van de steunmaatregelen aan KLM. Openbaarmaking van deze informatie benadeelt het bedrijf onevenredig omdat het concurrentiegevoelige informatie betreft. Concurrenten worden door de openbaarmaking onevenredig bevoordeeld. Bedrijven zoals KLM moeten erop kunnen vertrouwen dat bedrijfsvertrouwelijke of anderszins concurrentiegevoelige informatie vertrouwelijk blijft. Het belang bij het voorkomen van onevenredig nadeel weegt hier zwaarder dan het algemene belang van openbaarmaking. Ik maak deze informatie derhalve niet openbaar.

Persoonlijke beleidsopvattingen

Artikel 11, eerste lid, van de Wob bepaalt dat in geval van een verzoek om informatie uit documenten opgesteld ten behoeve van intern beraad, geen informatie wordt verstrekt over daarin opgenomen persoonlijke beleidsopvattingen. Artikel 11, tweede lid, van de Wob bepaalt dat over persoonlijke beleidsopvattingen met het oog op een goede democratische bestuursvoering informatie kan worden verstrekt, maar niet in tot personen herleidbare vorm.

Onder persoonlijke beleidsopvattingen worden op grond van artikel 1, aanhef en onder c, van de Wob verstaan: een opvatting, voorstel, aanbeveling of conclusie van een of meer personen over een bestuurlijke aangelegenheid en de daartoe door hen aangevoerde argumenten. Feiten, prognoses, beleidsalternatieven, de gevolgen van een bepaald beleidsalternatief of andere onderdelen met een overwegend objectief karakter merk ik niet aan als persoonlijke beleidsopvattingen.

De mogelijkheid om in documenten voor intern beraad opgenomen persoonlijke beleidsopvattingen te weigeren is in de Wob opgenomen om een ongehinderde bijdrage van ambtenaren bij de beleidsvorming en -voorbereiding, te waarborgen. Zij moeten in alle openhartigheid onderling en met bewindspersonen kunnen communiceren. Dit geldt ook voor derden die bij het intern beraad zijn betrokken. Staatsrechtelijk zijn slechts de standpunten die het bestuursorgaan voor zijn rekening wil nemen relevant en niet de standpunten van individuele ambtenaren en bij het intern beraad betrokken derden.

In dit geval is er aanleiding openheid te geven over de gedachtewisseling die aan de besluitvorming vooraf is gegaan. Het onderwerp van uw verzoek is maatschappelijk actueel en maakt deel uit van een publiek debat. Het is belangrijk dat alle relevante informatie voor dit publieke debat beschikbaar is. Ik besluit daarom met toepassing van artikel 11, tweede lid, van de Wob, de persoonlijke beleidsopvattingen (grotendeels) openbaar te maken in niet tot personen herleidbare vorm.

In een (beperkt) aantal documenten raken passages met persoonlijke beleidsopvattingen aan de kern van het intern beraad, dat wil zeggen dat er vrij en openhartig gedachtenvorming plaatsvond in een vroege fase van de

voorbereiding van de besluitvorming, waarvoor artikel 11, eerste lid, van de Wob als uitgangspunt dient. Deze beleidsopvattingen maak ik niet openbaar. Het belang van een zorgvuldige en effectieve besluitvorming verdraagt zich niet met openbaar maken van deze persoonlijke beleidsopvattingen en raakt daarmee aan het belang van het goede functioneren van het bestuursorgaan. Ik maak deze informatie niet openbaar met een beroep op artikel 11, eerste lid, en artikel 10, tweede lid, onder g, van de Wob.

De conceptversies van documenten en/of tekstuele voorstellen op conceptversies maak ik niet openbaar. Deze zijn bij uitstek bedoeld om in een vrije en open gedachtewisseling te beraadslagen en te komen tot besluitvorming. Het belang van het functioneren van een bestuursorgaan komt ernstig in gedrang als deze communicatie openbaar wordt. Ik acht het ook niet in het belang van een goede en democratische bestuursvoering dat van eenzelfde document meerdere versies in het publieke domein in omloop zijn, met als mogelijk gevolg dat onduidelijkheid ontstaat over de inhoud van het betreffende document. De definitieve versie van het document zijn reeds openbaar of worden met dit besluit (gedeeltelijk) openbaar gemaakt. Om die reden maak ik het concept in het geheel niet openbaar op grond van artikel 11 eerste lid, van de Wob.

Wijze van bekendmaking

De documenten zoals vermeld op de inventarislijst worden u per e-mail toegezonden.

Plaatsing op internet

Dit besluit en de openbaar gemaakte documenten worden geanonimiseerd op www.rijksoverheid.nl geplaatst.

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
DE MINISTER VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT,
Namens deze,
De DIRECTEUR-GENERAAL LUCHTVAART EN MARITIEME ZAKEN,

Mw. drs. R.W.C. Clabbers

Bezwaarclausule

Voor nadere informatie over dit besluit kunt u terecht bij de hierboven genoemde contactpersoon. Op grond van de Algemene wet bestuursrecht kunnen belanghebbenden een bezwaarschrift indienen tegen dit besluit binnen zes weken na de dag waarop dit is bekendgemaakt. Het bezwaarschrift moet worden gericht aan de Minister van Infrastructuur en Waterstaat, ter attentie van Hoofddirectie Bestuurlijke en Juridische Zaken, afdeling Algemeen Bestuurlijk-Juridische Zaken, postbus 20901, 2500 EX Den Haag.

Het bezwaarschrift dient te zijn ondertekend en ten minste te bevatten:

- a. naam en adres van de indiener;
  - b. de dagtekening;
  - c. een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaarschrift zich richt (datum en nummer of kenmerk);
  - d. een opgave van de redenen waarom men zich met het besluit niet kan verenigen;
  - e. zo mogelijk een afschrift van het besluit waartegen het bezwaarschrift zich richt.
- Het niet voldoen aan deze eisen kan leiden tot niet-ontvankelijkheid van het bezwaarschrift.

Een bezwaarschrift kan uitsluitend per gewone post en niet per e-mail worden ingediend. Machtigt u iemand om namens u bezwaar te maken? Stuur dan ook een kopie van de machtiging mee. Bij indiening van een bezwaarschrift namens een rechtspersoon, dient u documenten mee te sturen (origineel uittreksel uit het handelsregister en/of een kopie van de statuten van de rechtspersoon) waaruit blijkt dat u bevoegd bent namens de rechtspersoon op te treden.

Bijlage 1 – Relevante artikelen uit de Wob

Artikel 10

1. Het verstrekken van informatie ingevolge deze wet blijft achterwege voor zover dit:
  - a. de eenheid van de Kroon in gevaar zou kunnen brengen;
  - b. de veiligheid van de Staat zou kunnen schaden;
  - c. bedrijfs- en fabricagegegevens betreft, die door natuurlijke personen of rechtspersonen vertrouwelijk aan de overheid zijn meegedeeld;
  - d. persoonsgegevens betreft als bedoeld in de artikelen 9, 10 en 87 van de Algemene verordening gegevensbescherming, tenzij de verstrekking kennelijk geen inbreuk op de persoonlijke levenssfeer maakt.
2. Het verstrekken van informatie ingevolge deze wet blijft eveneens achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen de volgende belangen:
  - a. de betrekkingen van Nederland met andere staten en met internationale organisaties;
  - b. de economische of financiële belangen van de Staat, de andere publiekrechtelijke lichamen of de in artikel 1a, onder c en d, bedoelde bestuursorganen;
  - c. de opsporing en vervolging van strafbare feiten;
  - d. inspectie, controle en toezicht door bestuursorganen;
  - e. de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer;
  - f. het belang, dat de geadresseerde erbij heeft als eerste kennis te kunnen nemen van de informatie;
  - g. het voorkomen van onevenredige bevoordeling of benadeling van bij de aangelegenheid betrokken natuurlijke personen of rechtspersonen dan wel van derden.
3. Het tweede lid, aanhef en onder e, is niet van toepassing voor zover de betrokken persoon heeft ingestemd met openbaarmaking.
4. Het eerste lid, aanhef en onder c en d, het tweede lid, aanhef en onder e, en het zevende lid, aanhef en onder a, zijn niet van toepassing voor zover het milieu-informatie betreft die betrekking heeft op emissies in het milieu. Voorts blijft in afwijking van het eerste lid, aanhef en onder c, het verstrekken van milieu-informatie uitsluitend achterwege voor zover het belang van openbaarmaking niet opweegt tegen het daar genoemde belang.
5. Het tweede lid, aanhef en onder b, is van toepassing op het verstrekken van milieu-informatie voor zover deze handelingen betreft met een vertrouwelijk karakter.
6. Het tweede lid, aanhef en onder g, is niet van toepassing op het verstrekken van milieu-informatie.
7. Het verstrekken van milieu-informatie ingevolge deze wet blijft eveneens achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen de volgende belangen:
  - a. de bescherming van het milieu waarop deze informatie betrekking heeft;
  - b. de beveiliging van bedrijven en het voorkomen van sabotage.
8. Voor zover het vierde lid, eerste volzin, niet van toepassing is, wordt bij het toepassen van het eerste, tweede en zevende lid op milieu-informatie in aanmerking genomen of deze informatie betrekking heeft op emissies in het milieu.

Artikel 11

1. In geval van een verzoek om informatie uit documenten, opgesteld ten behoeve van intern beraad, wordt geen informatie verstrekt over daarin opgenomen persoonlijke beleidsopvattingen.
2. Over persoonlijke beleidsopvattingen kan met het oog op een goede en democratische bestuursvoering informatie worden verstrekt in niet tot personen herleidbare vorm. Indien degene die deze opvattingen heeft geuit of zich erachter heeft gesteld, daarmee heeft ingestemd, kan de informatie in tot personen herleidbare vorm worden verstrekt.
3. Met betrekking tot adviezen van een ambtelijke of gemengd samengestelde adviescommissie kan het verstrekken van informatie over de daarin opgenomen persoonlijke beleidsopvattingen plaatsvinden, indien het voornemen daartoe door het bestuursorgaan dat

het rechtstreeks aangaat aan de leden van de adviescommissie voor de aanvang van hun werkzaamheden kenbaar is gemaakt.

4. In afwijking van het eerste lid wordt bij milieu-informatie het belang van de bescherming van de persoonlijke beleidsopvattingen afgewogen tegen het belang van openbaarmaking. Informatie over persoonlijke beleidsopvattingen kan worden verstrekt in niet tot personen herleidbare vorm. Het tweede lid, tweede volzin, is van overeenkomstige toepassing.